

ХЛОПЮК Жасміна,

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
спеціальність 061 Журналістика,

Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського

Науковий керівник –

доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри журналістики, реклами та зв'язків з громадськістю
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського

Інна ЗАВАЛЬНЮК

**СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ХУДОЖНЬО-ТЕХНІЧНОГО
ОФОРМЛЕННЯ ТА ВЕРСТКИ ЖУРНАЛЬНИХ ВИДАНЬ**

Медіапростір України нині змінюється під впливом масштабних соціокультурних процесів, що сприяють становленню нових підходів до візуального представлення інформації та відображають систему цінностей суспільства. За цих умов медіаконтент виконує ширші функції, ніж інформування аудиторії: він впливає на формування способів мислення та орієнтується на професійні стандарти міжнародної журнальної індустрії. Сучасний журнал поступово перетворився з текстового носія на багатокомпонентний дизайнерський продукт, у якому вирішальне значення мають композиція, художньо-технічні рішення та якість верстки, що забезпечують ефективну взаємодію з читачем.

Метою дослідження є визначення основних принципів створення сучасного журналу, аналіз підходів до його художньо-технічного оформлення та вивчення особливостей використання візуальних засобів під час розроблення зручного і привабливого інформаційного продукту на прикладі популярних видань.

Важливим поняттям у дизайні періодичних видань є архітектоніка. Дослідниця Вікторія Шевченко трактує її як відображення функціональної суті та конструктивної будови видання через його зовнішній вигляд. Архітектоніка журнального видання передбачає активне використання графічних елементів, що допомагають виділити матеріали та сформувати впізнаваний стиль. Зміст культурологічного журналу визначає структуру рубрик і логіку подання інформації, тоді як форма реалізується через колірні рішення, типографіку, композицію та інші засоби візуальної організації [11].

Прикладом узгодженості концепції та оформлення є українські видання «Локальна історія» та «Пам'ятки України», де всі елементи дизайну підпорядковані єдиній ідеї та формують стійкий візуальний образ [5; 6].

Однією з характерних тенденцій розвитку журнальної верстки є використання ергономічних форматів, зокрема формату А4 (210×297 мм). Такий розмір забезпечує достатню площу для розміщення великих ілюстрацій і дозволяє ефективно застосовувати багатоколонкову структуру сторінки. Дослідниця І. Артамонова зазначає, що сучасний дизайн періодики базується на створенні стабільної графічної моделі, яка повторюється у кожному номері видання [1, с. 5]. Для культурологічних журналів сталість елементів оформлення має особливе значення, адже вона підтримує цілісність стилю та сприяє впізнаваності бренду. Наприклад, журнал «ART UKRAINE» демонструє послідовність у використанні композиційних і графічних рішень, що формує його стійкий імідж на ринку інтелектуальної преси [12].

Важливим інструментом сучасного макетування є модульна сітка. Вона допомагає впорядкувати простір сторінки, забезпечити пропорційність елементів і сформувати логічну структуру верстки. Використання сітки дає можливість гнучко поєднувати текстові блоки, фотографії та інші графічні матеріали. У сучасних мистецьких виданнях спостерігаємо тенденцію до деталізації модульної структури: дрібніші модулі дозволяють розміщувати складні композиції й експериментувати з розташуванням елементів. Під час побудови сітки дизайнери часто застосовують геометричні принципи, зокрема правило «золотого перерізу» або канон Іогана Ван де Граафа, що забезпечує гармонійні пропорції сторінки [2, с. 64].

Типографіка в культурологічних журналах виконує важливу функцію організації тексту та формування візуального стилю. Однією з поширених тенденцій є використання обмеженої кількості гарнітур – зазвичай двох або трьох шрифтів у межах одного видання. Такий підхід забезпечує цілісність оформлення та полегшує сприйняття інформації. Вибір шрифту безпосередньо залежить від типу видання: культурологічні журнали, як-от «ART UKRAINE», частіше використовують гротески (шрифти без засічок) для створення сучасного та легкого образу [12]. Натомість наукові альманахи, наприклад «Пам'ятки України», можуть надавати перевагу антикві для полегшення читання великих обсягів тексту. О. Кирилова зазначає, що використання вільного простору навколо тексту підсилює читабельність і створює відчуття впорядкованості [7, с. 32].

Окрему увагу варто приділити використанню українських орнаментів та національних мотивів у дизайні журналів як засобу увиразнення автентичності. Орнаменти й елементи народного мистецтва також допомагають сформувати унікальний стиль видання. Відомі митці Георгій Нарбут і Василь Кричевський зробили значний внесок у розвиток української графіки та формування національних традицій у дизайні. Стилiстичні прийоми, характерні для їхніх робіт, і сьогодні застосовуються під час створення візуальних образів друкованих видань. Зокрема, «українська абетка» Нарбута, що містить рослинні мотиви, натяки на українське бароко та ініціали стародруків, і досі застосовується для маркування національної ідентичності в пресі [9].

Заголовковий комплекс у сучасних журналах має чітку структуру та виконує функцію орієнтації читача на сторінці. До його складу входять кікер (надзаголовок), основний заголовок, підзаголовок, лід (вступний абзац), анонс, вріз, текстівка та зображальні елементи. Ці елементи функціонують як «візуальні гачки», що зупиняють погляд читача під час сканування сторінок за F-патерном [7]. Водночас важливо враховувати, що правильне співвідношення розмірів шрифтів формує чітку ієрархію інформації та полегшує орієнтацію читача на сторінці. Необхідною умовою є дотримання логічної підпорядкованості між елементами заголовкового комплексу, за якої кегль назви статті може перевищувати кегль основного тексту в 3–10 разів для створення виразного акценту. У журналі «Куншт», наприклад, заголовки часто поєднуються з ілюстраціями, утворюючи єдину композицію, що підсилює візуальний ефект і допомагає передати зміст публікації [4].

Зростання ролі візуального контенту стало однією з тенденцій розвитку сучасної журнальної індустрії. Фотографії та графічні матеріали займають значну частину сторінки, оскільки швидко передають інформацію та викликають емоційну реакцію. У мистецьких і lifestyle-виданнях широко застосовується розміщення зображень на весь розворот або під обріз сторінки, а використання інфографіки дозволяє подати складні дані в наочній формі.

Колористика видання виконує естетичну та навігаційну ролі. Використання акцентних кольорів дозволяє впорядкувати структуру номера, де за кожною рубрикою закріплюється власний колірний маркер. Сучасні поліграфічні можливості, як-от використання систем Pantone, лакування та тиснення фольгою на обкладинках, сприяють створенню привабливих друкованих продуктів.

Характерною особливістю сучасної верстки є використання вільного простору між елементами сторінки, що робить макет більш зручним для сприйняття. Поширеним прийомом є введення маргіналій і рукотворних елементів, які створюють ефект інтерактивної взаємодії з читачем.

Розвиток цифрових технологій посприяв появі нових форматів взаємодії з аудиторією. Сучасні журнали поєднують друковані матеріали з електронними ресурсами за допомогою QR-кодів та інших інтерактивних елементів, що дозволяє розширити зміст публікацій і забезпечити доступ до додаткової інформації [3, с. 436].

Обкладинка є основним елементом зовнішнього оформлення журналу, оскільки формує перше враження про видання. Сучасні мистецькі журнали використовують концептуальні ілюстрації, які відображають тему номера. Якість паперу та друку також залишається важливим чинником, адже точність передачі кольору та тактильні властивості матеріалу впливають на загальне сприйняття видання [8, с. 180].

Технічне редагування є завершальним етапом підготовки журналу до друку. Воно передбачає перевірку макета, виправлення помилок і забезпечення єдності стилю оформлення. Робота в професійних програмах верстки дає змогу створювати точні та якісні макети та усувати типові недоліки верстки.

Підсумовуючи, сучасні тенденції в оформленні українських культурологічних журналів спрямовані на створення візуально якісного та технологічного продукту. Раціональне використання модульної структури, продумана типографіка, звернення до національних традицій і впровадження цифрових інструментів сприяють створенню видань, які відповідають вимогам сучасного інформаційного середовища.

Список використаної літератури

1. Артамонова І. М. Актуальні тенденції дизайну сучасних періодичних видань. *Культура народів Причорномор'я*. 2007. № 101. С. 5–8.
2. Григор'єв О.В., Назарова С.О. Підходи до побудови модульних сіток для макетів друкованих журнальних видань. *Інформаційні системи та технології в поліграфії*. Харків, 2022. С. 64–65.
3. Женченко М. Цифрові трансформації видавничої галузі: монографія. Вид. 2-ге, виправл. Київ: Жнець, 2018. 436 с.
4. Журнал «Куншт». URL: <https://kunsht.com.ua> (дата звернення: 09.04.2026)

5. Журнал «Локальна історія». Перші сторінки вільного перегляду. Лабораторія. URL: <https://laboratory.ua/products/zhurnal-lokalna-istoriya-7-dnipro> (дата звернення: 09.04.2026)
6. Журнал «Пам'ятки України». Вільний доступ. URL: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/24/PU2016_2.pdf (дата звернення: 09.04.2026)
7. Кирилова О. В. Газетно-журнальне виробництво: тексти лекцій. Дніпро: ДНУ, 2018. 32 с.
8. Присяжний М. П., Лозинський М. В. Організація роботи редакції газети і праці журналіста: навч. посіб. 2-ге вид., доп. і перероб. Львів, 2010. 180 с.
9. Філевич М. «Українська абетка» Георгія Нарбути. *Народознавчі зошити*. № 6 (144), 2018. С. 1505–1527.
10. Шевченко В. Е. Заголовковий комплекс журналу як комунікативна система ЗМІ. *Наукові записки Інституту журналістики*. Київ, 2010. Т. 38. С. 120–128.
11. Шевченко В. Е. Складники мови архітекτονіки газетно-журнального видання. *Наукові записки Інституту журналістики*. Київ, 2000. С. 188–193.
12. ART UKRAINE (українською мовою). journals.ua. URL: <https://journals.ua/hobbies/artukraine-ukrainskiy/2538-05-12.html> (дата звернення: 09.04.2026)